

GÖTEBORGS UNIVERSITET

”Att våga vara sig själv”

En kvalitativ studie om lärares syn på drama som pedagogiskt verktyg

Jonna Johansson

LAU350

Handledare: Tobias Pettersson

Rapportnummer: VT07-1190-12

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Abstrakt

Jonna Johansson: "Att våga vara sig själv": En kvalitativ studie om lärares syn på drama som pedagogiskt verktyg. Examensarbete om 10 poäng på lärarprogrammet, Göteborgs universitet, vt-2007.

Rapportnr: VT07-1190-12

Nyckelord: drama, pedagogiskt drama, social utveckling, emotionell utveckling, inlärnin

Syftet med detta arbete är att ta reda på hur lärare, som arbetar med drama som pedagogisk metod, uppfattar hur drama påverkar elevens inlärnin samt personlighetsutveckling.

Mina frågeställningar är vad lärare, läroplan och tidigare forskning säger om

- hur drama påverkar elevernas utveckling socialt?
- hur drama påverkar elevernas utveckling emotionellt?
- hur drama påverkar elevernas inlärningsförmåga?

Jag utgår i min undersökning från fyra intervjuer med pedagoger som arbetar med drama och försöker i detta se mönster som kan kopplas till teorier kring drama som pedagogisk metod.

De slutsatser jag har dragit är att enligt intervjuer med lärare, som använder sig av drama som pedagogisk metod, påverkar drama eleven på följande sätt. Vi lär genom alla våra sinnen och i dramat använder vi dessa. En samarbetsövnings syfte är att träna upp samarbetet men den främjar också elevernas inlärnin. Eleverna blir starkare som individer och lär sig att uttrycka sig på många olika sätt.

Vad kan det här ha för konsekvenser på läraryrket? Lärare behöver utveckla elevernas personlighet lika mycket som deras kunskaper. De behöver se hur varje elev lär sig. För att göra det är det viktigt att ha ett varierat lektionsinnehåll.

Innehållsförteckning

Sid:

Abstrakt

1. Inledning	5
2. Syfte och frågeställningar	6
3. Lpo 94	6
4. Teori	8
4.1. Definitioner	8
4.1.1. Drama	8
4.1.2. Pedagogiskt drama	9
4.1.3. Dramapedagog	9
4.1.4. Social utveckling	9
4.1.5. Emotionell utveckling	10
4.1.6. Inläring	10
4.2. Drama och social utveckling	11
4.3. Drama och emotionell utveckling	12
4.4. De fyra dramapedagogiska perspektiven	13
4.5. Drama och inläring	13
5. Metod och material	15
5.1. Urval	15
5.2. Etik	16
5.3. Intervjugenomförandet	16
6. Intervjuresultat	17
6.1. Presentation av informanterna	17
6.2. Drama och social utveckling	17
6.3. Drama och emotionell utveckling	18
6.4. Drama och inläring	20

7. Sammanfattning och slutdiskussion	23
Källförteckning	25
Bilaga 1: Mail till skolor	
Bilaga 2: Intervjufrågor	

1. Inledning

Jag befinner mig nu i slutet av lärarutbildningen, men mitt intresse för drama började långt tidigare. På gymnasiet valde jag estetiska programmet med teaterinriktning och märkte där hur drama påverkade mig som person. Jag blev mer utåtriktad och vågade ta för mig mer. Jag lärde mig att stå för den jag är och att vara nöjd med det. Sedan dess har drama legat mig varmt om hjärtat.

Om jag genom att använda mig av drama kan påverka eleverna på samma sätt så vill jag självklart försöka med det. Jag hoppas att jag genom att göra detta arbete kan få andra att jobba mer med drama.

Jag har arbetat med flera olika elevgrupper och märkt att för att de ska prestera bra på lektionerna så krävs det att eleverna känner sig trygga i gruppen, att de vågar prata och fråga om saker de inte förstår eller bara undrar över. Läroplanen poängterar att alla vi pedagoger i skolan skall verka för att stimulera elevernas lust att lära. Där står: "Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära" (Lpo94:12). Det står också att förmåga till eget skapande är något som eleverna ska tillägna sig i skolan (Lpo94:12).

Mitt intresse väcktes för att ha denna vinklingen på mitt arbete och undersöka hur elevers påverkas av drama. Jag har alltid känt att det är självklart att elever påverkas men jag har inte haft några belägg för mina känningar. Inte förrän nu.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med detta arbete är att ta reda på hur lärare, som arbetar med drama som pedagogisk metod, uppfattar hur drama påverkar elevens inläring samt personlighetsutveckling.

Mina frågeställningar är vad lärare, läroplan och tidigare forskning säger om

- hur drama påverkar elevernas utveckling socialt?
- hur drama påverkar elevernas utveckling emotionellt?
- hur drama påverkar elevernas inlärningsförmåga?

Jag utgår i min undersökning från intervjuer med pedagoger som arbetar med drama och tolkar dessa i ljuset av teorier kring drama som pedagogisk metod.

3. Lpo 94

Vad säger läroplanen om drama som metod?

Ett viktigt mål är att eleven ska få pröva och utveckla olika uttrycksformer. Läroplanen menar att drama ska vara inslag i skolans verksamhet och att eleven ska använda sig av eget skapande:

Eleverna skall få uppleva olika uttryck för kunskaper. De skall få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form skall vara inslag i skolans verksamhet. En harmonisk utveckling och bildningsgång omfattar möjligheter att pröva, utforska, tillägna sig och gestalta olika kunskaper och erfarenheter. Förmåga till eget skapande hör till det som eleverna skall tillägna sig. (Lpo94:12)

Detta citat belyser att eleven utvecklat och kan använda kunskaper och erfarenheter i så många uttrycksformer som möjligt:

Skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grundskola kan utveckla och använda kunskaper och erfarenheter i så många uttrycksformer som möjligt som språk, bild, musik, drama och dans. (Lpo94:15)

Jag har tagit med detta citat därför att det är viktigt att ha i baktanken att leken har stor inverkan för att eleverna skall tillägna sig kunskaper:

Eleverna skall få möjligheter att ta initiativ och ansvar. De skall ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att arbeta självständigt och lösa problem. Särskilt under de tidiga skolåren har leken stor betydelse för att eleverna skall tillägna sig kunskaper. (Lpo94:11)

Jag har tagit med detta citat därför att där står det klart och tydligt att det är viktigt att utveckla en trygg identitet hos eleverna, likaså förmågan att förstå och leva sig in i hur andra människor lever:

Medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet ger en trygg identitet som är viktig att utveckla, tillsammans med förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar. Skolan är en social och kulturell mötesplats som både har en möjlighet och ett ansvar för att stärka denna förmåga hos alla som arbetar där. (Lpo94:10)

Här står det att varje elev har i skolan rätt att utvecklas och känna den tillfredsställelse det ger av att göra framsteg:

Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter. (Lpo94:13)

Detta citat belyser att eleven ska utveckla sin lust att lära, sitt eget sätt att lära och att eleven skall lita på sin egen förmåga. Även att eleven känner trygghet, lär sig ta hänsyn och visa respekt för andra:

Skolan skall sträva efter att varje elev utvecklar nyfikenhet och lust att lära, utvecklar sitt eget sätt att lära, utvecklar tillit till sin egen förmåga, känner trygghet och lär sig att ta hänsyn och visa respekt i samspel med andra. (Lpo94:14)

Dessa citat handlar om att eleven ska få uppleva olika uttrycksformer. Att leken har stor betydelse och skapande ska vara inslag i skolans verksamhet. Men Lpo94 menar också att eleven bör utvecklas som person: Att få en trygg identitet och känner lust för det han / hon gör. Läroplanen menar också att läraren ska organisera arbetet så att eleven får stöd i sin språk- och kommunikationsutveckling (Lpo94:17).

4. Teori

Jag har valt att dela upp mitt teoriavsnitt på följande sätt: Först definierar jag uppsatsens centrala begrepp. Sedan går jag in på den litteratur som behandlar uppsatsens frågeställningar. Det sociala, emotionella och inlärningsmässiga är lika varandra på en del punkter och går in i varandra, men jag har här försökt att skilja dem åt. Jag har också valt att ta upp de fyra dramapedagogiska perspektiv som Mia Marie Sternudd (2000) identifierat och kopplar dessa till det sociala och emotionella.

4.1 Definitioner

Jag förklarar här för er de definitioner som jag använder mig av i texten och de betydelser som är viktiga i uppsatsen. De ord jag här under definierar är drama, pedagogiskt drama, dramapedagog, social utveckling, emotionell utveckling och inläring.

4.1.1 Drama

Ursprungligen kommer ordet drama från gammalgrekiskan där det har sitt ursprung i ordet dra'o som betyder "att handla". Många är förbryllade av ordet och det kan skapa förvirring, vilket Hägglund & Fredin (2001:9) menar, eftersom ordet förekommer i flera olika sammanhang. Jag kan dela upp de olika betydelserna av ordet för att på ett tydligt sätt klargöra då ordet förekommer och skillnaderna mellan dessa olika sammanhang.

- Teater, drama kopplas många gånger ihop med teater just för att drama är ett annat ord för pjäs.
- I vardagslivet kan ett drama uppstå. Det kan vara en våldsam händelse då starka känslor rivs upp. Eller en dramatisk ishockeymatch och det är när utgången är oviss och skotten på mål många. En person kan också vara dramatisk genom att göra överdrivna gester och agera överdrivet i sina känslor.
- Pedagogik, då drama är en verksamhet i förskolan och fritidsverksamheten. Men inom grundskolan, gymnasiet, högskolan och folkhögskolan är drama ett ämne. Drama är en metod som används inom många andra ämnen och även inom terapi. Drama inom skolan kallas ibland för pedagogiskt drama.
(Hägglund & Fredin, 2001:9)

En definition av drama (Rasmusson, 2000) som bestämdes av svenska dramapedagoger på ett dramapedagogseminarium 1977 har blivit smått klassisk, med vilket menas att den blivit spridd och använd. Den ger utrymme åt både den demokratiska människosynen och de pedagogiska och konstnärliga aspekterna:

DRAMA är en konstnärlig och pedagogisk arbetsform.

DRAMA är att pedagogiskt använda sig av lekar, gruppövningar, improvisationer och andra teaterformer.

DRAMA är ett skapande, lustfyllt lagarbete, där arbetet är viktigare än resultatet.

DRAMA är ett sätt att stimulera, tillvarata och utveckla kommunikation mellan människor.

DRAMA tränar gemensamt beslutsfattande.

DRAMA tar sin utgångspunkt i varje grupps och dess deltagares förutsättningar, intressen och sociala verklighet.
DRAMA är att genom upplevelse och bearbetning nå kunskap.
DRAMA utgår från en helhetssyn på människan i samhället. (Rasmusson, 2000:161)

Poängen med det här stycket är att definiera ordet drama med dess olika betydelser och visa på vilken av dessa betydelser som är viktigt för den här uppsatsen. Drama-definitionen ovan är ganska genomgripande för pedagogiskt drama, som det här arbetet handlar om och det går jag in på närmare i den följande texten.

4.1.2 Pedagogiskt drama

När drama används i skolan kallas det ofta för pedagogiskt drama, men som ämne kan drama ha flera namn som till exempel: skapande dramatik, dramatisk verksamhet och drama eller dramatik (Hägglund & Fredin, 2001:10). Detta arbete handlar om den sista betydelsen av drama i föregående stycke: nämligen pedagogiskt drama. Där drama används som en metod i undervisningen för att lära sig något annat och där drama används för att sätta upp en pjäs med eleverna. Pedagogiskt drama är att lära sig något genom drama.

Pedagogiskt drama sätter eleven och dess aktivitet i centrum. ”Ett viktigt syfte med undervisningen i pedagogiskt drama är att du ska plocka fram och utveckla din lek lust”, påstår Hägglund & Fredin (2001:10). Pedagogiskt drama bygger på läroplanens uppfattning om den skapande, aktiva och ansvarstagande människa som en förutsättning för inläring och utveckling. ”Den aktiva kreativa handlingen, det konkreta ställningstagandet, som är ett uttryck för hela personligheten, är kärnan i pedagogiskt drama” menar Erberth & Rasmusson (1996:7). ”Att leva sig in i hur andra människor tänker och känner utvecklar förståelsen för sociala sammanhang”, menar de också (1996:8).

4.1.3 Dramapedagog

En av betydelser för ordet drama är handling, men kan enligt *Nationalencyklopedin* också betyda skådespel. Definitionen av ordet pedagog enligt *Nationalencyklopedin* är uppfostrare, undervisare och lärare. En dramapedagog är således en lärare som använder sig av drama i syfte att lära ut något. Detta något kan ligga på många olika plan som exempelvis personlig utveckling, gruppdynamik, konflikthantering eller drama som medel för inläring. Det som skiljer en dramapedagog från en ”vanlig” lärare som jobbar med drama är att dramapedagogen jobbar med drama hela tiden medan den ”vanliga” läraren har andra lektioner också.

4.1.4 Social utveckling

Enligt *Nationalencyklopedin* definieras ordet social som samhällsbildande och sällskaplig. Social står också för, precis som Wahlström (1998) menar, en persons relationer till andra och till omgivningen. Wahlström (1998) använder här ordet socialisering:

Socialisering innebär att jag lär mig att fungera tillsammans med andra människor utan att fara illa eller göra andra människor illa. Det innebär också att jag lär mig att samarbeta kreativt och anpassa mig till andra människors behov och önskningar. Det innebär även att jag gör mina egna önskningar och behov tydliga för gruppen och individerna. (1998:25)

Med detta stycke vill jag belysa definitionen av orden social utveckling. Det innebär en persons handlingar mot andra: hur personen är utåt, mot omgivning och hur personen kan utveckla detta beteende.

4.1.5 Emotionell utveckling

Enligt *Nationalencyklopedin* definieras emotion som känsla eller tillstånd och då kan man definiera ordet emotionellt som känslomässigt. Emotionell utveckling handlar om hur eleven utvecklas känslomässigt.

Daniel Goleman forskar i psykologi och är en vetenskaplig journalist på New York Times. Han har forskat mycket och skrivit flera böcker om känslor och emotionell begåvning (EQ). Goleman (1998) menar med betydelsen av ordet känsla att det är en grundimpuls till handling och förklarar det på följande sätt:

Alla känslor är i grund och botten impulser till handling, de fungerar som färdiga handlingsmönster som evolutionen inympat i oss. Ordet emotion kommer från det latinska verbet *motere*, ”att röra på sig”, och prefixet ”e-” ger betydelsen ”att röra sig bort ifrån”, vilket antyder att en benägenhet att handla är underförstått i alla känslor. Att känslor leder till handling ser man tydligast hos barn och djur: det är bara ”civiliserade” vuxna som ofta avviker från resten av djurriket genom att känslorna – grundimpulsen till handling – inte följs av någon synlig reaktion. (1998:22)

Vidare menar Goleman att kunna visa vad man känner är (1998:149) en avgörande social förmåga. ”Att kunna handskas med känslor hos andra är grundläggande för att kunna skapa fungerande mänskliga relationer”, anser Goleman (1998:148). Empati bygger på självkännedom, påstår han också: ju bättre kontakt vi har med våra egna känslor desto bättre är vi på att avläsa andras känslor (1998:129). Men det är en logisk skillnad mellan att vara medveten om sina känslor och att försöka förändra dem (Goleman, 1998:71).

Häri ligger en koppling mellan emotion, handling och drama. Drama handlar om att agera och handla och precis som att känslor ger impulser till handling så vill man i dramat se känslans uttryck i handlingen. I dramat lär man sig att bli medveten om sig själv och sina egna känslouttryck.

4.1.6 Inläring

I *Nationalencyklopedin* definieras inläring på följande sätt:

Inläring är i vid mening den process hos människor och djur som i samspel med omvärlden, aktivt upplever denna varvid upplevelser och erfarenheter påverkar beteendet och modifierar detta.

I det sociokulturella perspektivet är det den sociala omgivningen och kulturen som är avgörande för hur individens lärande och utveckling sker (Säljö, 2000:21). Man lär sig i samspel med andra. Det betonas här att lärandet inte kan ses skilt från det sammanhang där det utvecklas.

Psykologen Lev Vygotskij (1896-1934) har en sociokulturell kunskapssyn då han ser omgivningen som avgörande för individens utveckling och prestation. Idag är Vygotskij en inflytelserik teoretiker i forskningen om barns språkliga utveckling. Han har utvecklat det han kallar ”den kulturhistoriska dialektiska teorin” som talar om hur människan med hjälp av tecken tolkar och förstår sin omgivning. Den beskriver också människans kulturella utveckling som en enhetlig medvetande process där tanke och känsla hör ihop (Vygotskij, 1995:8). Vygotskij intresserade sig för skillnaden mellan vad barnet kan lära på egen hand och där det behövs en vuxens hjälp (www.wikipedia.se). Beroende av vilken hjälp barnet behöver kan man se vilken utvecklingsnivå barnet befinner sig på. Enligt Vygotskij sker utveckling genom relationer och då framförallt till föräldrarna. Med utveckling menar Vygotskij många saker: det är både tankeförmågan, språket och den mentala och personliga utvecklingen.

Pedagogen Gunilla Wahlström (1998:26) anser att: ”förmåga att tillägna sig kunskaper har att göra med att få de nödvändiga verktygen för att inhämta kunskaper, nämligen: [...] tala och lyssna.. Hon (1998:27) menar också på att inläring är ett socialt fenomen och att den helst inte ska vara helt lärarstyrd. Wahlströms egen erfarenhet och forskning visar på att ett positivt skolklimat gynnar inläringen. Detta ligger i linje med läroplanen, som jag skrev om tidigare, där det står att eleven ska utveckla en nyfikenhet och lust att lära och att eleven själv ska kunna komma med initiativ och förslag på hur detta ska gå till (Lpo94:11,14). Eleven ska ta ansvar för sitt eget lärande (Lpo94:18).

Journalisten Gordon Dryden & utbildningsforskaren Jeanette Vos (2001) menar att alla har ett personligt sätt att inhämta kunskap, arbeta och tänka. Vos förtydligar hur vi lär:

DU LÄR GENOM:
det du SER
det du HÖR
det du SMAKAR PÅ
det du LUKTAR PÅ
det du RÖR
det du GÖR
det du DRÖMMER
det du ANAR
det du KÄNNER
(Dryden & Vos 2001:32)

Vidare påpekar Dryden & Vos (2001:99): ”att var och en av oss har en inlärningsstil och ett arbetssätt som vi föredrar.” De hänvisar också till författaren Peter Kline som anser att inläringen är mest effektiv när den är rolig (Dryden & Vos, 2001:22).

I Mia Maria Sternudds dramapedagogiska avhandling (2000:18) hänvisar hon till SOU:

I syfte att nå ett aktivt lärande handlar undervisning om mer än förmedling.
Det handlar om att skapa förutsättningar för lärande genom att arrangera sammanhang och miljöer där individen aktivt kan tillägna sig kunskap och där kunskap snarare ses som en process än som en produkt.
(Sternudd, 2001:18 citerar ur SOU 1997:21:74)

I detta stycket är min avsikt att definiera ordet inläring: vad som menas med det och vad det innebär. Inläring handlar om hur en persons lärande sker.

4.2 Drama och social utveckling

Vygotskij ansåg att grunden för barnets skapande finns i leken och att i leken tolkar barnet sina egna upplevelser och ger dem liv (Vygotskij, 1995:9). Barnets enda möjlighet kan vara att berätta och bearbeta sina upplevelser genom att spela ut dem och i detta tar barnet på sig själv en roll. I dramat får barnet möjlighet att spela ut sina upplevelser och få nya upplevelser att bearbeta.

Pedagogerna Dimbleby & Burton (1999) menar att kommunikation är någonting vi lär oss eftersom vi märker att det är nyttigt och skapar förbindelser genom kommunikation. ”Vi kommunicerar för att kunna samarbeta med andra” menar Dimbleby & Burton (1999:19). Det finns orsaker till varför vi kommunicerar, vi har olika behov och syften. Ett behov är något vi känner inom oss. Ett syfte tar fram det resultat vi vill ha. ”Vi kommunicerar för att uttrycka vår fantasi och personlighet för andra.” (1999:23). Kommunikation handlar om att ge och ta emot tecken och ett tecken behöver inte vara med ord utan kan göras med kroppsspråket, menar Dimbleby & Burton (1999:35). När vi kommunicerar utväxlar vi budskap och ett budskap kan till exempel vara att uttrycka sina åsikter, ge råd, roa eller varna.

4.3 Drama och emotionell utveckling

Vygotskij kallar den kreativa förmågan för fantasi. Enligt *Nationalencyklopedin* står kreativitet för nyskapande eller förmåga till nyskapande. Fantasin är en medvetandeform, en kombinationsförmåga, som hör ihop med verkligheten på många olika sätt (Vygotskij, 1995:9). Ju rikare verklighet, desto rikare fantasi. Genom fantasin menar han att erfarenheter och känslor tolkas. ”Medvetandet förenar känsla med betydelse eller mening, vilket innebär att tanke och känsla hör ihop” (Vygotskij 1995:9). Vygotskijs helhetssyn är att känsla och förnuft hör ihop, att människan skapar föreställningar om världen för att bli medveten. ”Fantasins bilder ger också ett inre språk åt vår känsla” (1995:23). Han menar att samtidigt som varje känsla tar sig ett yttre kroppsligt uttryck så tar det sig också ett inre uttryck i form av tankar, bilder och intryck. Han anser att fantasin är lika viktig för de vetenskapliga upptäckterna som för tillkomsten av ett konstverk och menar på att för att ha en god idériakedom så bör man ha en del fantasi också (1995:7).

Drama är en skapande process. En mening i den definition av drama som bestämdes av svenska dramapedagoger är att: ”DRAMA är att genom upplevelse och bearbetning nå kunskap”.

Gunilla Wahlström (1998) är grundskolelärare som har utvecklat en metod för hur man kan arbeta personlighetsutvecklande med barn i grupp. Syftet är att hjälpa barn att hitta sin identitet, att de ska öka sitt självförtroende och känna trygghet i skolmiljön.

Enligt henne innebär att vara trygg:

- Att jag vågar hävda min åsikt, även om den inte delas av någon annan.
- Att jag vågar vara med och bestämma, ta ansvar och stå för mina beslut.
- Att jag vågar pröva nya saker, även om jag inte är säker på att lyckas.
- Att jag vågar vara mig själv till det yttre och inre
- Att jag vågar bejaka det som är bra hos mig själv och acceptera det som är mindre bra.
- Att jag vågar lyckas

- Att jag vågar hävda mina önskningar och behov i min grupp
- Att jag är generös mot andra och gör dem och mig själv synliga.
- Att jag inte upplever avvikande åsikter som hotfulla (1998:20f)

Hon menar att ett gott självförtroende är en av de viktigaste förutsättningarna för att individen ska kunna utvecklas och lyckas i livet. Hon ställer frågan till pedagoger om hur de ska jobba för att eleverna lämnar skolan med en klar och tydlig identitet, en grundtrygghet och en genuin självtillit och försöker göra pedagogerna medvetna om hur deras arbetssätt påverkar eleverna. Ett verktyg för att nå dessa mål kan vara arbetet med drama.

4.4 De fyra dramapedagogiska perspektiven

I Mia Marie Sternudds avhandling (2000) beskrivs fyra dramapedagogiska perspektiv. Ett av syftena med avhandlingen är att utifrån en analys av dramapedagogisk litteratur försöka tydliggöra skillnader och konsekvenser av arbetet med olika metoder och perspektiv.

Sternudd identifierar fyra olika perspektiv:

- Det konstpedagogiska perspektivet
- Det personlighetsutvecklande perspektivet
- Det kritiskt frigörande perspektivet
- Det holistiska lärandeperspektivet

Det konstpedagogiska perspektivet har sin utgångspunkt i två mål: dels att deltagarna skapar en produkt – en föreställning – dels att individerna i samspel med andra och med hjälp av att agera utvecklar sin personlighet, sin sociala samarbetsförmåga och sin kreativa uttrycksförmåga. Det konstpedagogiska perspektivet har både med den sociala utvecklingen och den emotionella att göra. När det handlar om att eleven ska utveckla sin personlighet och sociala samarbetsförmåga är det främst den sociala utvecklingen det handlar om, men när eleven ska utveckla sin kreativa uttrycksförmåga handlar det om den emotionella utvecklingen.

Undersökningen av vardagssituationer är ett återkommande innehåll i det personlighetsutvecklande perspektivet. Inom detta perspektiv finns två mål: dels att utveckla människor i att se sina egna resurser, dels att erövra verktyg för att förstå vardagssituationerna. Det här perspektivet har mest med den emotionella utvecklingen att göra. Det handlar om att bli medveten om sig själv och sin omgivning.

I det kritiskt frigörande perspektivet ses upplevelser som personliga och det finns inget krav på att resultatet ska visas för en publik. I detta perspektiv bearbetas verklighetstroga fiktiva situationer. Syftet med bearbetningen är att deltagarna ska bli medvetna om samhällets förtryck och individernas möjlighet att häva förtryck i konkreta situationer.

I detta perspektiv handlar det mest om den emotionella utvecklingen, genom att det handlar om personers upplevelser och medvetenhet.

Det holistiska lärandeperspektivet har sin utgångspunkt i olika pedagogiska teorier representerat av Piagets och Vygotskijs tankar om till exempel fantasins betydelse. Eftersom utgångspunkten är deras tankar om fantasins betydelse är detta perspektiv starkt förknippat med den emotionella utvecklingen.

4.5 Drama och inläring

Hur kan man koppla ihop drama med inläring? Som Dryden & Vos (2001:32) förtydligade så lär vi oss med alla våra sinnen. I dramat så använder vi våra sinnen. Vi tränar oss på att uttrycka oss på olika sätt för att vi ska bli medvetna om oss själva och våra resurser. För att vi ska bli medvetna om hur vi är och hur vi kan förändra oss. Som NE uttryckte inläring: ”....varvid upplevelser och erfarenheter påverkar beteendet och modifierar detta”. Och likaså som Golman menade att: ju bättre kontakt vi har med våra egna känslor desto bättre är vi på att avläsa andras känslor (1998:129). Eftersom vi tränar på att uttrycka oss får vi bättre kännedom om våra egna uttryck och känslor.

Vygotskij (1995:23) menar att fantasin ger ett inre uttryck åt vår känsla och barn vill ofta ge den inre upplevelsen ett yttre uttryck, ett sätt är genom drama. Fantasin tränas upp både genom drama och våra sinnen och vi får i dramat utlopp för vår fantasi.

I dramat finns övningar som övar upp tryggheten, samarbetsförmågan, koncentrationen och mycket mer. Dessa övningsmoment är grundstolpar som varje människa behöver för att växa som person.

Som Gunilla Wahlström uttrycker det:

Om barnet fått en tydlig bild av sig själv och kan tycka om den bilden, om det tror på sin egen förmåga, och upplever sin situation i skolan som trygg, dvs. känner att det är tillåtet att misslyckas, då kan barnet använda hela sin kapacitet till inläring. (1998:8).

Här kan drama vara ett verktyg.

5. Metod och material

På det vetenskapliga fältet skiljer man mellan kvalitativ metod och kvantitativ metod. Den kvantitativa metoden inriktar sig på att samla in en stor mängd data som sedan analyseras för att forskaren ska hitta generella mönster. Detta sker ofta genom enkätundersökningar. På grund av undersökningens fokus passar denna undersökningsform inte mig så bra utan jag har istället valt att använda mig av den kvalitativa undersökningsmetoden. En kvalitativ studie passar då frågeställningen gäller att förstå eller hitta mönster (Trost, 2005:14).

Mitt angreppssätt kan sägas vara fenomenografiskt då jag sätter fokus på hur människor upplever verkligheten (Stukát, 2005:33). Fenomenografin är en del av den kvalitativa forskningsmetodik. Inom den fenomenografiska traditionen utnyttjar forskaren öppna, kvalitativa intervjuer där respondenten får beskriva sin uppfattning av fenomenet som studeras. Intervjuerna analyseras sedan och svaren kategoriseras utefter de mönster som framträder vid analysen (Stukát, 2005:33f).

I mitt arbete fokuserar jag på hur pedagogerna anser att användningen av drama påverkar elevernas inläring samt personlighetsutveckling. Med denna fokus som bakgrund har jag valt att göra intervjuer med fyra pedagoger som använder sig av drama i sin undervisning.

5.1 Urval

I inledningen av mitt arbete skickade jag sammanlagt ut 131 mail till skolor runt om i Göteborgsområdet, därtill gjorde jag fyra förfrågningar via telefon då jag hittade en del skolor som inte hade tillgängliga emailadresser. I mailet presenterade jag mitt arbete och sökte efter pedagoger som kunde vara intresserade av att delta i min studie. Mailet finns bifogat som bilaga 1.

Av dessa sammanlagt 135 förfrågningar fick jag sju positiva svar, av dessa sju svarande arbetade fyra stycken i år 4 eller högre. Fyra av svaren kom från friskolor och tre från kommunala skolor. Att det var så få som svarade att de arbetade med drama som pedagogisk metod i de lägre åldrarna förvånade mig.

Svårigheten att hitta lärare som använder sig av drama i undervisningen gjorde att jag utökade mitt sökområde. Vid en sökning på internet hittade jag en kommunal skola med dramaprofil och valde att göra en intervju med dramapedagogen på den skolan, trots att den inte låg i Göteborgsområdet. Jag valde också ut en informant som jobbade på skolan bredvid dramaprofilsskolan. Detta för att hon arbetade med drama i klassen och för att det här intervjutillfället passade bra.

Bland de sju svar jag fått in från Göteborgsområdet valde jag sedan ut ytterligare två informanter som jag ansåg skulle ge mitt arbete den bredd och inriktning jag eftersträvade. Först och främst valde jag informanter som arbetade i grundskolans lägre åldrar eftersom det är inom dessa åldrar mitt arbetes fokus ligger. Jag valde ut informanter från två friskolor och från två kommunala skola.

Resultatet av min urvalsprocess blev fyra informanter: en klasslärare från en kommunal skola, en dramapedagog från en kommunal skola och två klasslärare från två olika friskolor. Alla informanterna jobbar i klass och med elever i år F – 4, utom dramapedagogen som jobbar med

olika klasser med elever i år 3 och uppåt. Informanterna presenteras närmare under rubriken Intervjuresultat i detta arbete.

5.2 Etik

Jag har inte lovat mina informanter anonymisering men i texten har jag valt att anonymisera dem. Detta för att jag inte anser det nödvändigt att tala om vilka informanterna är och för att det inte ska påverka resultatet.

Jag har intervjuat fyra personer både på skolor inom och utanför Göteborgsområdet. Informant 1 och 2 kommer utanför Göteborgsområdet medan informant 3 och 4 arbetar inom Göteborg.

5.3 Intervjugenomförandet

Jag har valt att genomföra intervjuerna på informanternas egna skolor just för göra det enkelt för dem och för att de ska känna sig trygga med mig och intervjusituationen.

Jag spelade in varje intervju på en mini bandspelare för att sedan kunna lyssna av och skriva ner vad som sades. Inspelningarna finns i författarens ägo.

6. Intervjuresultat

Till resultatdelen har jag först gjort en presentation av varje informant. Efter det har jag tagit upp det informanterna säger i tre olika delar, baserat på mina frågeställningar, och dragit det informanterna säger till redan känd fakta.

6.1 Presentation av informanterna

Informant 1 har jobbat som dramapedagog i 20-25 år, varav 16 år på den nuvarande dramaprofilsskolan. Intresset för drama började redan i gymnasiet när hon läste drama/teater. Kunskaper om drama som pedagogisk metod har hon fått genom att efter gymnasiet läsa om bland annat gruppprocesser. Hon har även jobbat med olika teatergrupper. Först jobbade hon hos kulturförvaltningen, samtidigt hyrdes hon också in av en skola.

Informant 2 finner jag på en grannskola till dramaprofilsskolan. Hon har arbetat med drama i undervisningen i drygt 4 år. *Informant 2* har fått kunskaper om drama som pedagogisk metod genom både hennes fritidspedagogutbildning som hon gick 1980 och de många dramakurser hon har tagit sig igenom.

De två återstående informanterna arbetar på två olika friskolor i Göteborgsområdet.

Informant 3 har jobbat med drama i undervisningen sedan i början av 80-talet. Hon gick sin utbildning till fritidspedagog i slutet av 70-talet och sedan, i arbetet, fick hon komplettera de andra pedagogerna med drama. Hon har efter utbildningen gått en forumsspelskurs och flera andra kurser och föreläsningar med drama för att bygga på.

Informant 4 har jobbat med drama till och från i 5 år. Han fick sina kunskaper om drama som pedagogisk metod både genom sin fritidspedagogutbildning och en fempoängskurs han gick senare.

6.2 Drama och social utveckling

För att sammanfatta det informanterna har sagt om den sociala utvecklingen har jag här försökt göra ett sammandrag. Informanterna menar att drama gör eleverna socialt starkare genom att de bättre klarar turtagningen, samarbete, samspel och att gruppkänslan stärks.

Informant 1 syn på drama som pedagogisk metod är mycket att utgå från sig själv och träna sina uttryckssätt. Hon menar att drama inte bara är ett ämne utan även ett förhållningssätt. Hon tittar mycket på de mål och riktlinjer som finns för social kompetens och jobbar för att nå fram till dessa. Men det viktigaste eleverna lär sig genom drama är enligt henne att stärka sig själva och se sina resurser.

Informant 3 säger att:

Jag tycker också att språket är centralt då, när jag säger språket så tänker jag både på det talade språket och på kroppsspråket, ögonkontakt, attityder, alltså allt det som har med kommunikationen att göra. Även om det talade språket är centralt.

Det kan man koppla till det Dimbleby & Burton (1999:35) menar att kommunikationen handlar om att ge och ta emot tecken och budskap genom dessa tecken.

Informant 4 påpekar:

De lär sig lika mycket ute på skolgården som inne i klassrummet. De lär ju sig det sociala spelet ute på skolgården till exempel.

Som Dimbleby & Burton (1999:23) uttrycker det: vi kommunicerar för att kunna samarbeta med andra och för att uttrycka vår fantasi och personlighet för andra.

Informant 2 försöker lägga tyngdpunkten i undervisningen både på den sociala och emotionella utvecklingen hos eleverna. Huvudmålet med hennes undervisning är att hon ska skapa en gruppgemenskap, en vi-känsla. Hon anser att:

[...] det tycker jag är ett väldigt stort socialt steg om man kan utgå från sig själv, inte hela tiden bara se sig själv som ett offer för andra som är dumma, så det tycker jag är tydligt.

Informant 3 menar att det viktigaste eleverna lär sig genom drama är samarbete, men också att våga uttrycka sina åsikter och stå för dem, påstår hon.

Informant 4 menar att det viktigaste eleverna lär sig genom drama är att våga vara sig själva, att ta ansvar för sina åsikter och att samarbeta. Han arbetar på en Freinet inspirerad friskola och då arbetar de mycket med händerna och tränar olika uttryck och fantasin, vilket han anser är viktigt för drama.

I Mia Marie Sternudds (2000) avhandling tar hon upp fyra dramapedagogiska perspektiv. Dessa perspektiv, som jag har förklarat närmare under kapitel 4.4, går att relatera till informanterna. Jag har delat upp perspektiven i det sociala och det emotionella och förklarar här vilka informanter som hör till det sociala perspektivet. *Informant 4* verkar höra hemma i det konstpedagogiska perspektivet där han pratar om att drama för honom är både att spela teater och ha pedagogiskt drama. Även *informant 1* anser att drama är att spela teater men samtidigt att träna samarbete och andra sociala och emotionella färdigheter, som pedagogiskt drama tar upp.

6.3 Drama och emotionell utveckling

Sammanfattningsvis anser samtliga informanterna att drama gör eleverna emotionellt starkare genom att eleverna blir jag-starkare, att de vågar vara sig själva och stå för det de gör. Men också att de vågar uttrycka och ta ansvar för sina åsikter, att de blir bättre på att uttrycka känslor och prata om dem. Slutligen att de utvecklar sin fantasi.

Informant 1 menar att:

Jag tycker man ser det på jätte många att de vågar prata om känslor och inte ha känslor och de är ju inte alla med heller och igen då så har man ju mycket annat att kämpa med, [...], se andras känslor också, [...]

[....]

[...], det kan vara att ha fantasi för att hitta lösningar, [...]

Vygotskij (1995:7) anser att fantasin är lika viktig för de vetenskapliga upptäckterna som för tillkomsten av ett konstverk och menar på att för att ha en god idérikedom så bör man ha en hel del fantasi också.

Informant 4 säger också:

Bara de här övningarna jag har haft den sista veckan, där ser man klart och tydligt vilka som har dåligt självförtroende och så vidare. Man får mycket bekräftat när man har drama som man har farhågat innan då.

Det går att koppla till det Vygotskij (1995:9) säger om att fantasin är en medvetandeform och när vi skapar använder vi fantasin för att bli medvetna.

Informant 2 påpekar att:

Men är det killar som vågar ta den här lilla dockan som är rädd och erkänna det, för det kan vara ganska svårt och göra det annars och då kanske man vill vara tuff och inte erkänna sin rädsla och det tycker jag också är kul att de gör.

Wahlström (1998:20f) påpekar att detta även är ett trygghetskännetecken, att erkänna sina känslor.

Informant 2 menar att eleverna påverkas genom drama till:

Om man säger det här med glädje, mer glada och positiva barn.

Informant 4 menar att:

[...] men det viktigaste är nog att våga vara sig själv, att ta ansvar för sina åsikter. [...] Att man står för det man gör.

Här menar Wahlström (1998:20f) att ta ansvar och stå för sina beslut är grunden för att känna trygghet.

Så att man kan nog träna upp känslan, hur man är arg och hur man är ledsen och hur man ser ut när man är sur och det finns ju massa olika sorters känslor.

Det kan man koppla till det Goleman menar att det är en logisk skillnad mellan att vara medveten om sina känslor och att försöka förändra dem (1998:71).

Informant 3 anser att drama är ett bra sätt att öva sig på att uttrycka känslor, åsikter och värderingar, men också att bearbeta dem, menar hon.

Informant 3 påpekar:

Fast samtidigt tycker jag att det är viktigt med de bitar som är i värderingsövningarna, att våga uttrycka sina åsikter och stå för det, och försvara dessa.

[.....]

Emotionellt tränas att lära känna sina egna och andras känslor.

[.....]

Att utveckla och uttrycka sin fantasi på olika sätt [...].

Dessa citat går att koppla till det Vygotskij (1995:22) säger om fantasin: att han menar att samtidigt som varje känsla tar sig ett yttre kroppsligt uttryck så tar det sig också ett inre uttryck i form av tankar, bilder och intryck. Det går också att koppla till det Goleman (1998:129) menar om att genom att lära känna sina egna känslor blir man bättre på att avläsa andras. Slutligen det Wahlström (1998:20f) påpekar att trygghet kännetecknas av att våga uttrycka sina åsikter och det behövs för att individen ska kunna fortsätta utvecklas i livet.

De emotionellt dramapedagogiska perspektiven från Mia Marie Sternudds (2000) avhandling har jag här kopplat till informanterna. Det kritiskt frigörande perspektivet går att relatera till *informant 2* som menar att det är viktigt att man inte gör teater av dramat där det är ett krav att visa upp utan det ska vara mer för sin egen inlärnings skull. Det holistiskt lärande perspektivet verkar höra hemma hos *informant 3* och *informant 4* som pratar mycket om att uttrycka och utveckla fantasin på olika sätt.

6.4 Drama och inläring

Informanterna har flera olika utsagor om hur de tror att eleverna lär sig, men dessa utsagor hör ihop på olika sätt. De anser att eleverna bör få syn på sitt eget lärande och lyssna på varandra. De arbetar med samarbetet och koncentrationen just för att de tror att det stärker inläringen. Informanterna anser att de andra ämnena blir roligare om de lägger in drama i dem.

Informant 4 anser att:

Man ser att man måste gå igenom vissa utvecklingsstadier för att klara sig senare i livet och det är väl det vårt uppdrag går ut på. Vi ska inte utbilda dem utan vi ska bilda dem.

Detta går att koppla till det Vygotskij (www.wikipedia.se) säger om att man kan se vilken utvecklingsnivå barnet är på genom vilken hjälp de behöver och på så vis hjälpa barnet vidare.

Informant 4 säger också:

Så min syn på lärande är att man lär sig på alla sätt, man lär sig genom. Man lär sig nog mest av att knyta an till verkligheten, det som de redan kan. Vi utgår ifrån barnen mycket här, från det dom redan kan. Sedan så utvecklar vi det då. Det är så svårt att säga exakt vad lärande är, men jag tror att man lär för livet.

Informant 3 säger att:

Jag försöker ha ett sociokulturellt förhållningssätt och då passar drama som metod bra. Vi lär oss tillsammans och av varandra.

Pedagogen Roger Säljö (2000:21) pratar om det sociokulturella perspektivet och hur vi lär i samspel med andra och precis som *Informant 3* menar han att vi lär i samspel med omgivningen.

Informant 3 anser också:

Det är väl det som jag ser som svårigheten idag att jag har en grupp och svårigheten att få dem att lyssna på varandra och uttrycka sina tankar för varandra och så där. Därför att jag tror så mycket på det. Jag tror att det är så man lär. Så jag vill sätta igång barnen och jag vill lyfta fram deras egna tankar och jag vill försöka få dem att få syn på sitt eget tänkande och lyssna på varandra för att jag tror att de lär sig så.

[.....]

Annars skulle vi inte göra koncentrationsövningar till exempel om inte det var det att det ledde någonstans. Om det inte var så att barnen verkligen kunde öka sin koncentration. Och framför allt samarbetsövningar, att man blir bättre på att samarbeta. Och jag tror också att man kan använda det bland de yngre barnen mer, att man använder det som ett redskap i att förmedla någonting annat. Olika koncentrationsövningar gagnar inläringen lika så samarbetsövningar. Även sinnesträning gagnar ju inläringen. Vi lär oss på många olika sätt genom våra sinnen också.

Wahlström (1998:26) menar att: ”Förmåga att tillägna sig kunskaper har att göra med att få de nödvändiga verktygen för att inhämta kunskaper, nämligen: [...] tala och lyssna.”

Dryden & Vos (2001:99) påpekar ”att var och en av oss har en inlärningsstil och arbetssätt som vi föredrar.” Det tar *Informant 3* upp, genom att påpeka att vi lär oss på många olika sätt genom våra sinnen, och *Informant 2* menar att hon tar hänsyn till att alla elever har olika inlärningsstil och försöker arbeta utifrån det.

Informant 2 syn på drama som pedagogisk metod är att desto mer hon lär sig om det desto mer ser hon användningen i undervisningen. Att den inte blir tillfällig utan sätter sig mer på djupet hos eleverna, det vill säga, att det blir en kontinuitet i undervisningen. Hon tar sin utgångspunkt från vilken ålder eleverna har och vilken elevgrupp det är: vad är den här klassens behov?

Informant 2 påpekar också:

Ja lärande det är ju också ett vitt begrepp, på den här skolan jobbar vi med inlärningsstilar, att vi tar hänsyn till att elever har olika, alltså att man inte bara lär sig genom att t.ex. bara lyssna på vad läraren säger eller att läsa en bok utan att barn behöver använda kroppen väldigt mycket och sen framförallt röra sig och då kommer ju drama in och för man just lär sig genom att få röra sig också samtidigt,...

[.....]

Vad jag kan märka nu efter flera månader med ettorna det är ju de att de börjar kunna ta, ta den här turtagningen, att kunna mer tänka efter och resonera om vad som har hänt under en övning, de tar mer ansvar, att de är på väg att bli mer sociala, att det finns en glädje framförallt i det också.

[.....]

[...] inlärningsmässigt, det skulle jag nog säga kommer om jag fortsätter med eleverna och lägger in drama i den vanliga klassrumsundervisningen så tror jag att jag ser mer effekter på inläringen, [...]

[.....]

[...] om du har en skriven text så kan man spela upp de utifrån deras berättelser, man kan ju tänka sig att man med de äldre klasserna börjar jobba med medeltiden, att man klär ut sig lite granna och låtsas att man är någon person och sen gör, alltså jag tycker att det är viktigt att man inte gör så mycket teater av det att det ska vara ett krav på att visa upp utan mer för sin egen inläring, att man kan kanske göra dramaspel och ta olika roller

Informant 1 berättar:

Ja, det är ju lite, jag vill ju tro och eftersom jag då är frälst så säger ju jag att det är så och påverkar positivt därför att man är stimulerad och man fungerar bättre i grupp man är starkare som person, man hittar lösningar, man hittar alternativ och man tycker att det är skittråkigt med nånting och svårt så kanske man kan hitta ett sätt att bearbeta det på, [...].

[.....]

Ja det här som när de kommer springande nu då och ska göra något i något annat ämne och ville ha kläder till slöjden som hade med våra pjäser, [...]. Och då blir de andra ämnena kanske lite roligare.

[.....]

Sen måste jag jobba med konfrontationer och sånt också det har ju också med inläring att göra

Dryden & Vos (2001:22) hänvisar till författaren Peter Kline som anser att inläringen är mest effektiv när den är rolig (Dryden & Vos, 2001:22).

.

7. Sammanfattning och slutdiskussion

Mitt syfte med denna uppsats var att ta reda på hur elever påverkas av drama som pedagogisk metod inlärningsmässigt och personlighetsutvecklande. Mina frågeställningar jag tidigare ställt och som följt detta arbete var vad lärare, läroplan och tidigare forskning säger om hur drama påverkar elevernas utveckling socialt, emotionellt och inlärningsmässigt. Genom informanternas utsagor har jag dragit nedanstående slutsatser.

Socialt utvecklas eleverna genom drama på det sätt att de lär sig att utgå från sig själva. De klarar bättre samspelet mellan varandra och sammanhållningen stärks. Eleverna lär sig att se och utveckla sitt språk, både det talade och kroppsspråket. Att göra samarbetsövningar, koncentrationsövningar och att träna sammanhållningen har två syften. Dels har övningen ett syfte i sig, och dels främjas elevernas inläring på så sätt att det blir lättare att ta in kunskap i en lugnare miljö och med större koncentration.

Eleverna utvecklas emotionellt genom drama genom att de vågar vara sig själva och stå för det de gör. De blir också bättre på att uttrycka sina känslor och prata om dem. Eleverna blir jag-starkare och vågar vara sig själva och stå för det de gör. Genom att de blir jag-starkare vågar de också prata om känslor på ett annat sätt och även erkänna känslor för varandra. De lär sig också att förstå och se andras känslor.

Inlärningsmässigt utvecklas eleverna genom att de blir bättre på att lyssna på varandra. Informanterna vill få eleverna att få syn på sitt eget lärande. De menar att genom att se varje elevs inlärningsstil och att ge varje elev utlopp för sin inlärningsstil, gynnas inläringen. Det är också lättare att få en positiv inläring i en lugn miljö med bra sammanhållning i gruppen. Koncentrationsövningarna ökar elevernas koncentration, vilket gynnar inläringen. Genom att lägga in drama i den vanliga klassrumsundervisningen påverkas inläringen positivt. Undervisningsmetoden varierar därmed, vilket ökar intresse och motivation hos eleverna. I drama använder man sig av alla sina sinnen för att lära, vilket också Dryden & Vos (2001) påpekar i 4.1.6. Inläringen påverkas även genom att eleverna blivit starkare individer som vågar ta för sig mer, både i och utanför klassrummet. De vågar ställa frågor om de inte förstår och de vågar även utmana i tankar och ord. De utvecklar också sin kommunicerande förmåga.

Som jag beskriver ovan så går den sociala, emotionella och inlärningsmässiga påverkan som drama medför, ofta in i varandra. Utvecklas det ena delen så påverkas det andra.

Drama används både som ett eget ämne och som integrerat i andra ämnen. Det vanligaste är nog att arbeta fristående med drama i form av teater, samtalsövningar, kommunikationsövningar, etcetera. Jag tror att det är svårare för lärare att integrera drama i vanliga teoretiska ämnen eftersom det krävs såväl kunskap som ett genuint intresse för detta av läraren. Jag tror att det är ett mycket bra sätt för att positivt påverka elevernas inläring. Det blir variation i undervisningen och eftersom elever lär på olika sätt, blir fler elever då tillgodosedda.

Då jag sökte informanter visade det sig att det inte var många lärare i de lägre åldrarna som använder sig av drama som pedagogisk metod. Informanterna trodde att många inte anser sig ha tillräckliga kunskaper för att uttalat använda sig av drama. Några trodde att flera som arbetar i de lägre åldrarna använder sig av dramaövningar som en del av undervisningen, utan att för den skull tänka på att de använder sig av drama eller kallar det detta.

Nu föll det sig att jag hade tre kvinnliga informanter och en manlig. Är kvinnorna överrepresenterade då det gäller att arbeta med drama som pedagogisk metod och varför? Eller visar det här verklighetens skola?

Hur kan man forska vidare?

Lärarna kunde istället intervjuas om vad de använder för arbetssätt i sin undervisning och vad det har för konsekvenser på undervisningen. Detta skulle belysa om lärare jobbar med dramaövningar som en del av undervisningen utan att kalla det för drama. Man kan intervjua två manliga och två kvinnliga lärare som arbetar med drama som pedagogisk metod och se om deras syn på drama och deras arbetssätt skiljs åt. Elevers syn på denna undervisningsform kan också undersökas. En utgångspunkt kan vara om föräldrar ser några sociala eller emotionella resultat hemma hos de barn som arbetar med pedagogiskt drama i sin undervisning i skolan? En annan tanke är att se hur undervisningen med hjälp av pedagogiskt drama påverkar barn i behov av särskilt stöd.

Jag har i litteraturen bara läst om de positiva effekterna och det kan vara intressant att se ifall det finns några negativa. Är drama utvecklande för alla barn? Hur möter man de barn som inte vill delta?

Vad har detta resultat fått för konsekvenser för min blivande yrkesroll som lärare? Mina slutsatser påvisar det jag hela tiden har trott, nämligen att drama, enligt informanternas utsagor, påverkar eleven både socialt, emotionellt och inlärningsmässigt. Konsekvenserna kan vara att försöka hitta varje elevs inlärningsstil, vilket lärare försöker på många skolor. Men det gäller också att ha ett varierat lektionsinnehåll. Lärarrollen innefattar enligt Lpo94 att vi skall hjälpa eleven att utveckla nyfikenhet och lust till lärande. Jag tror att det är näst intill vår viktigaste roll, för där skapas elevens motivation till att lära mer och det är en förutsättning för hela inläringen. Eleven bör få använda alla sinnen för att lära, att inte bara sitta i sin bänk och jobba utan att göra något praktiskt också. Det gäller för lärare att inte bara lära eleverna skolans ämnen utan att introducera eleven i det sociala samspelet och utveckla eleven som person. Gör vi det har vi kommit långt i vår roll som lärare. Slutligen vill jag belysa det *informant 4* har påpekat: att man lär för livet. Man lär hela livet. Ett livslångt lärande!

Källor och litteratur

Muntliga källor

Intervju med *Informant 1* den 25 april 2007

Intervju med *Informant 2* den 25 april 2007

Intervju med *Informant 3* den 24 april 2007

Intervju med *Informant 4* den 26 april 2007

Intervjuerna finns inspelade och bandspelaren finns i författarens ägo.

Litteratur

Dryden, Gordon. & Vos, Jeannette. (2001). *Nya inlärningsrevolutionen*. Finland, WS Bookwell

Dimbleby, Richard. & Burton, Graeme. (1999). *Kommunikation är mer än ord*. Lund, Studentlitteratur

Erberth, Bodil. & Rasmusson, Viveka. (1996). *Undervisa i pedagogiskt drama*. Lund, Studentlitteratur

Goleman, Daniel. (1998). *Känslans intelligens*. Finland, Wahlström & Widstrand

Hägglund, Kent. & Fredin, Kirsten. (2001). *Dramabok*. Stockholm, Liber AB

Rasmusson, Viveka. (2000) *Drama – konst eller pedagogik*. Malmö, Team Offset & Media

Sternudd, Mia Marie.F. (2000). *Dramapedagogik som demokratisk fostran?* Uppsala, Uppsalauniversitet.

Stukat, Staffan. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund, Studentlitteratur

Säljö, Roger. (2000). *Lärande i praktiken*. Stockholm, Prisma.

Trost, Jan. (1997). *Kvalitativa intervjuer*. Lund, Studentlitteratur

Utbildningsdepartementet. *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet*, Lpo 94.

Wahlström, Gunilla.. (1998). *Gruppen som grogrund*. Stockholm, Liber AB

Vygotskij, Lev. (1995). *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg, Daidalos

Internetsidor

Nationalencyklopedin: inlärning, social, emotionell [www]. Hämtat från <www.ne.se>. Publicerat maj 2000. Hämtat den 16 april 2007.

Nationalencyklopedin: drama, pedagog [www]. Hämtat från <www.ne.se>. Publicerat maj 2000. Hämtat den 14 maj 2007.

Wikipedia: Vygotskij [www]. Hämtat från <www.wikipedia.se>. Hämtat den 17 maj 2007.

Nationalencyklopedin: kreativitet [www]. Hämtat från <www.ne.se>. Publicerat maj 2000. Hämtat den 22 maj 2007..

Bilaga 1

Brev till skolor

Hej!

Jag är en lärarstudent som går sista terminen på lärarprogrammet vid Göteborgs Universitet. Jag jobbar just nu med mitt examensarbete som skall bygga på djupintervjuer med grundskolelärare som använder sig av drama i undervisningen. Det jag vill veta är lärarnas syn på hur drama påverkar elevernas utveckling och inlärning.

Jag vänder mig främst till lärare som arbetar i de tidiga åren i grundskolan som skulle tycka det intressant att dela med sig av sina tankar och resonemang kring dessa frågor.

Intervjuerna behöver äga rum under veckorna 16, 17 eller 18.

Tyvärr har jag ingen möjlighet att ge någon ersättning förutom möjligheten att dela med sig av sina tankar kring ämnet och sedan ta del av det examensarbete som blir produkten av intervjuerna.

Jag hoppas med detta mail få kontakt med lärare som kan vara intresserade av att medverka. Är du själv inte intresserad av att medverka men känner till någon som kanske kan ha intresse av det får du gärna vidarebefordra detta mail.

Jag är tacksam för all hjälp jag kan få.

Bästa hälsningar
Jonna Johansson

Kontaktuppgifter:

Jonnas mail: johansson_jonna@yahoo.se
Jonnas telefon: 0703-520051

Bilaga 2

Intervjufrågor

1. Hur länge har du arbetat med drama i undervisningen?
2. Vad innebär drama för dig?
3. Vad har du för syn på drama som pedagogisk metod?
4. Hur skulle du beskriva ditt arbete med drama?
5. Hur har du fått kunskaper om drama som pedagogiska metod?
6. Vad innebär lärande för dig?
7. Sett ur ett helhetsperspektiv, vad tycker du är det viktigaste eleverna lär sig genom drama?
8. Hur tycker du drama påverkar elevernas inläring?
9. Hur tycker du drama påverkar elevernas sociala utveckling?
10. Hur tycker du drama påverkar elevernas emotionella utveckling?
11. Hur kan man använda drama som ett redskap för att stärka elevernas inlärningsförmåga?
12. Varför tror du att så få skolor arbetar med drama i de tidiga åren i grundskolan?
13. Varför tror du att drama ses mest som ett ämne av många lärare och inte som en metod för att lära sig ett ämne?
14. Har du något mer du skulle vilja tillägga kopplat till drama som pedagogisk metod?